

Perceelnummers 421C2, 435N2 & 435S, Plataanstraat, Pelt.

Archeologienota

Auteur:

W. De Roeck (bureauonderzoek)

Erkend Archeoloog:

W. De Roeck (OE/ ERK/Archeoloog/2021/00025)

Colofon

VEC Nota 966

Perceelnummers 421C2, 435N2 & 435S, Plataanstraat, Pelt.

Vlaams Erfgoed Centrum bv

Auteurs: W. De Roeck

Erkend archeoloog:

W. De Roeck (OE/ ERK/Archeoloog/2021/00025)

In opdracht van: Vertrouwelijk

Foto's en tekeningen: Vlaams Erfgoed Centrum, tenzij anders vermeld

© Vlaams Erfgoed Centrum bv, Geel, mei '22

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Vlaams Erfgoed Centrum bv.

Vlaams Erfgoed Centrum bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek

ISSN 2506-7486

Vlaams Erfgoed Centrum

Liesdonk 5

2440 Geel

Tel +32 (0)14 95 34 70

info@vlaamserfgoedcentrum.be

www.vlaamserfgoedcentrum.be

Inhoud

1	Verslag van resultaten bureauonderzoek	5
1.1	Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1	Administratieve gegevens	7
1.1.2	Eerder archeologisch onderzoek binnen het plangebied	7
1.1.3	Ligging en huidig gebruik van het plangebied	7
1.1.4	Onderzoekskader	9
1.1.5	Onderzoeksopdracht	16
1.1.6	Werkwijze en strategie	16
1.2	Assessmentrapport	17
1.2.1	Landschappelijke ligging	17
1.2.2	Historische beschrijving	23
1.2.3	Archeologisch kader	27
1.2.4	Interpretatie en datering	29
1.2.5	Verwachting en conclusies	30
	Samenvatting	33
	Literatuur	34
	Geraadpleegde websites	34
	Lijst van afbeeldingen en tabellen	35

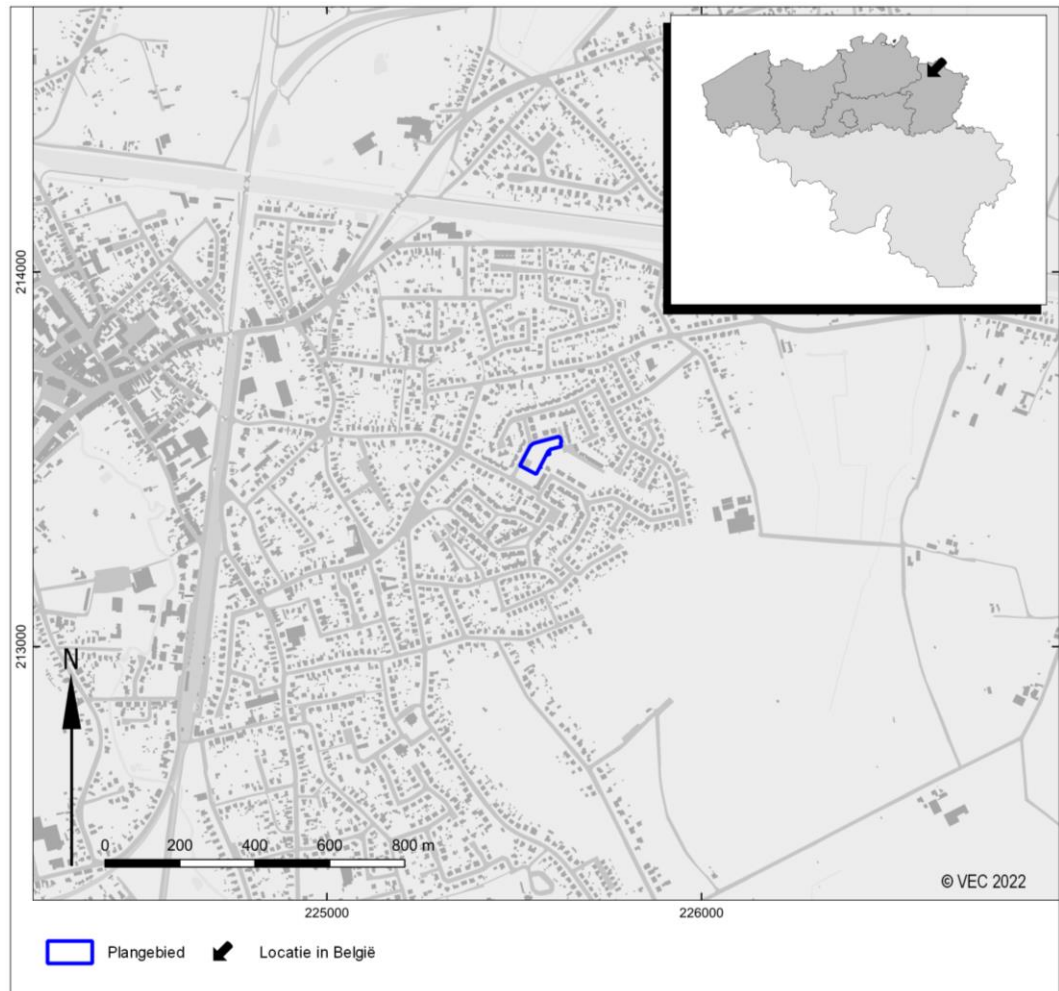
periode	tijd in jaren	
Nieuwste tijd:		19 ^e E - heden
Nieuwe tijd:		16 ^e E - 18 ^e E na Chr.
Middeleeuwen:		5 ^e E - 15 ^e E na Chr.
Late Middeleeuwen	13 ^e E - 15 ^e E na Chr.	
Volle Middeleeuwen	10 ^e E - 12 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen C / Karolingische periode	8 ^e E - 9 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen B / Merovingische periode	6 ^e E - 8 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen A / Frankische periode	5 ^e E na Chr.	
Romeinse tijd:		57 voor Chr. - 402 na Chr.
IJzertijd:		800 - 57 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 57 voor Chr.	
Midden IJzertijd	475/450 - 250 voor Chr.	
Vroege IJzertijd	800 - 475/450 voor Chr.	
Bronstijd:		2100/2000 - 800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):		5300 - 2000 voor Chr.
Finaal-Neolithicum	3000 - 2000 voor Chr.	
Laat-Neolithicum	3500 - 3000 voor Chr.	
Midden-Neolithicum	4500 - 3500 voor Chr.	
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4800 voor Chr.	
Mesolithicum (Midden-Steentijd):		circa 9500 - 4000 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):		tot 10 000 voor Chr.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden. (Bron: Onderzoeksbalans Vlaanderen)

1 Verslag van resultaten bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in april – mei 2022 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de perceelnummers 421C, 435N & 435S aan de Plataanstraat en Herfststraat in Pelt (afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen nieuwbouwwerken.

Afb. 1. Het plangebied en omgeving op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 2. Het plangebied op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

1.1.1 Administratieve gegevens

Huidige onderzoeksfasen:	Bureauonderzoek
Aanleiding:	Aanleg nieuwbouw
Toponiem en/of adres:	Plataanstraat en Herfststraat
Gemeente / Deelgemeente:	Pelt / Neerpelt
Provincie:	Limburg
Kadastrale gegevens:	Pelt, afdeling 4 Neerpelt 2, sectie C, 421C2, 435N2 & 435S.
Diepte bodemverstoring:	Maximaal circa 315 cm -mv
Oppervlakte plangebied:	Circa 4975 m ² / 0,5 hectare
Oppervlakte bodemingrepen:	Circa 4575 m ² / 0,5 hectare
Coördinaten (<i>bounding box</i> ; <i>Lambertcoördinaten</i>):	336 623 / 213 558
<i>EPSG:31370</i> :	225 626 / 213 534
	225 559 / 213 461
	225 515 / 213 483
Projectcode Onroerend Erfgoed:	2022C353 (bureauonderzoek)
VEC-projectcode:	5040068 (bureauonderzoek)
Begindatum onderzoek:	4 april 2022
Einddatum onderzoek:	6 mei 2022
Beheer en plaats documentatie:	Vlaams Erfgoed Centrum
	Liesdonk 5
	2440 Geel
Relevante thesaurustermen:	Gehuchten, heiden, bureauonderzoek.

1.1.2 Eerder archeologisch onderzoek binnen het plangebied

Binnen het plangebied heeft geen eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden.

1.1.3 Ligging en huidig gebruik van het plangebied

Het plangebied bevindt zich aan de Plataanstraat en de Herfststraat in Neerpelt, een deelgemeente van Pelt, in het noorden van de provincie Limburg.

Rond het plangebied ligt een woonwijk, vlak ten zuiden van het Kempisch kanaal.

Aan de noordelijke, westelijke en noordwestelijke zijde wordt het plangebied begrensd door wegenis, meerbepaald de Plataanstraat in het westen en de Herfststraat in het noorden en oosten. In het oosten ligt grasland en enkele verharde voetgangersweggetjes. Ten zuiden van het plangebied staat een struik- en bomenrij, met wat verder ten zuiden een verhard basketbalveld.

Het plangebied zelf is voornamelijk in gebruik als grasland. In het zuiden van het plangebied ligt een verharde zone. Deze is in gebruik als parking en bevat ook enkele glasbollen. De verharde strook is in het westen verbonden met de Plataanstraat en in het oosten met de verharde voetgangersweggetjes ten oosten van het gebied.

Er werd nog geen milieuhygiënisch onderzoek uitgevoerd binnen het plangebied, noch zijn er gegevens opgevraagd bij de KLIP. Wel is het geweten dat binnen het plangebied, in de berm van de Plataanstraat en de Herfststraat, enkele leidingen en rioleringen aanwezig zijn, die de ondergrond wellicht tot circa 2m – mv verstoord zullen hebben.

Afb. 3. Het plangebied op een luchtfoto uit 2021 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2021 – kleur). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 4. Het plangebied, gezien vanaf de Plataanstraat. (Bron: Google Maps)

1.1.4 Onderzoekskader

Geplande werken en bodemingrepen

De geplande werken bestaan uit de aanleg van 3 verschillende woonblokken, bestemd voor sociale woningen, en aanverwante infrastructuur (zie afb. 5). Hieronder worden de werken apart per type besproken.

Afb. 5. Grondplan van de geplande bodemingrepen. (Bron: Opdrachtgever)

Bouw woonblokken en fietsenstallingen

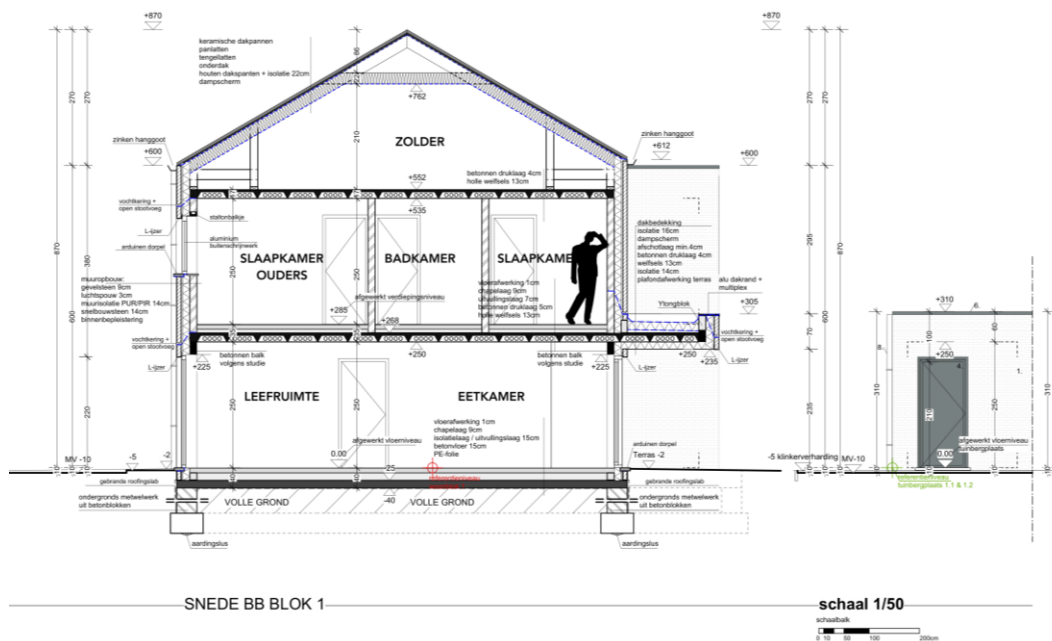
De grootste geplande bodemingreep bestaat uit de aanleg van 3 woonblokken. Deze woonblokken hebben de volgende oppervlaktes:

- Woonblok 1: circa 950m².
- Woonblok 2: circa 650m².
- Woonblok 3: circa 220m².

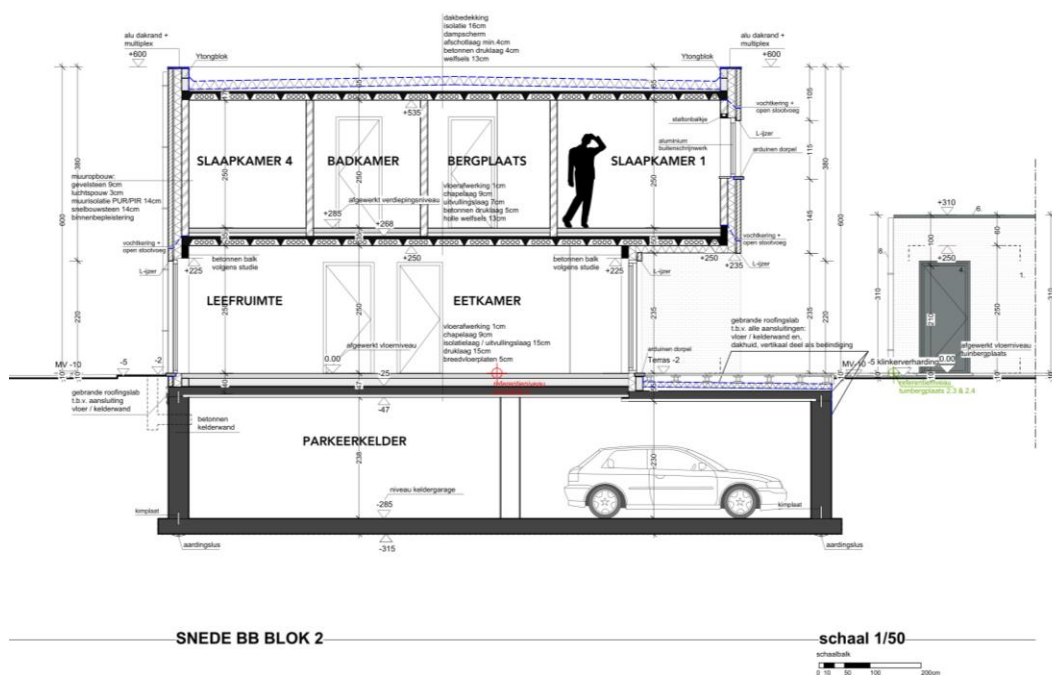
Bouwblok 2 wordt onderkelderd door een parkeerkelder, wat een bodemverstoring van circa 315 cm – mv teweeg brengt, dit over een oppervlakte van circa 965m².

Bouwblok 1 en 3 krijgen geen kelder, maar bestaan uit een betonvloer op volle grond. De bodemverstoring bedraagt hier circa 50 cm, met uitzondering van enkele funderingsblokken, die zeer lokaal dieper gaan. Deze betonvloer komt op de volle grond te liggen.

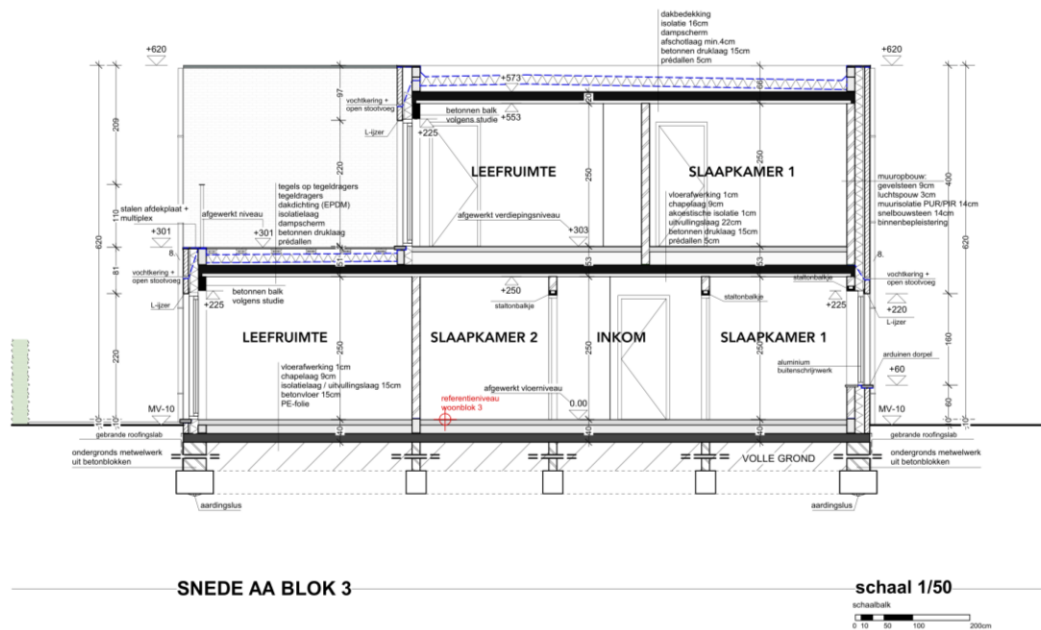
Elk woonblok beschikt ook over een fietsenstalling. Deze hebben afmetingen van circa 45m² (fietsenstalling bij woonblok 1), circa 70m² (woonblok 2) en circa 30m². De bodemverstoring die ze teweeg brengen bedraagt slechts circa 10 cm – mv.

Afb. 6. Terreindoorsnede van bouwblok 1. (Bron: Opdrachtgever)

Afb. 7. Terreindoorsnede van bouwblok 2. (Bron: Opdrachtgever)

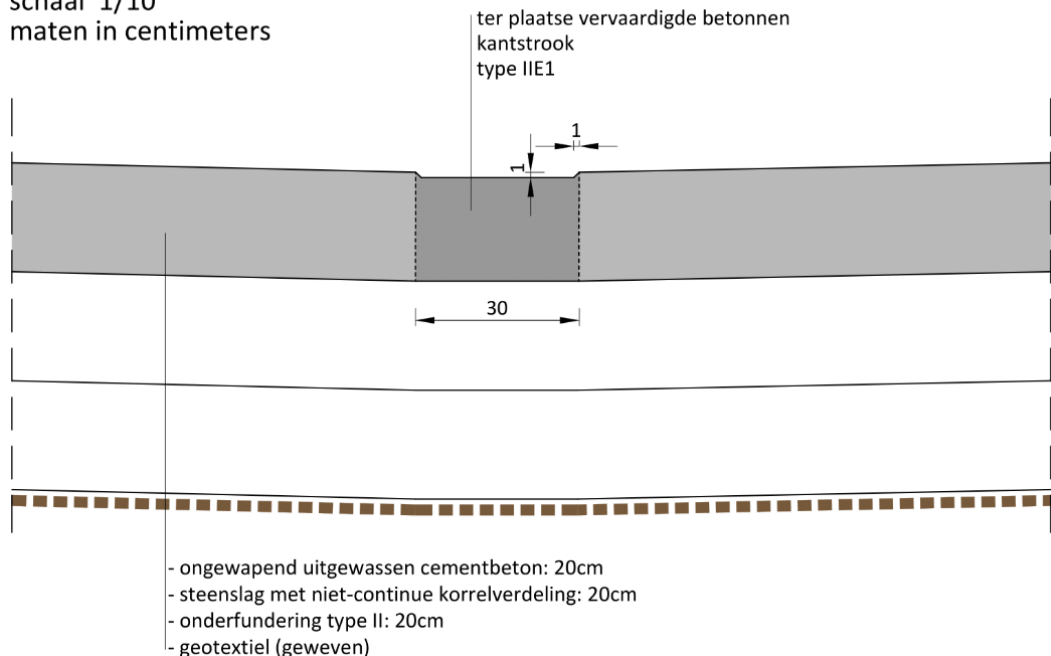
Afb. 8. Terreindoorsnede van bouwblok 3. (Bron: Opdrachtgever)

Wegenis en verhardingen

Binnen het plangebied worden ook enkele verhardingen aangelegd, waaronder wandelpaden die aansluiten op de wandelpaden ten oosten van het plangebied, een verbindingsweg tussen de ondergrondse parking en de Plataanstraat en enkele parkeerplaatsen in open lucht. De verschillende types verharding verstoren de ondergrond tot circa 60 cm onder het maaiveld, over een totale oppervlakte van circa 1140m².

DETAIL A

schaal 1/10
maten in centimeters

Afb. 9. Typevoorbeeld van een deel van de wegenis. (Bron: Opdrachtgever)

Rioleringswerken en wadi

Tussen de woonblokken komen ook enkele leidingen en een gescheiden rioleringen te liggen (zie afb. 11). Deze verstoren de ondergrond tot circa 2m - mv, maar slechts op een beperkte oppervlakte, daar deze in lokaal diepe open sleuven worden aangelegd.

Het gescheiden rioleringsstelsel wordt aangesloten op een wadi, die tussen de woonblokken komt te liggen. Deze wadi, met een oppervlakte van circa 100m², reikt tot 1 meter onder het maaiveld. De wadi wordt aangesloten op het bestaand rioleringsnetwerk aan de Herfststraat.

Afb. 10. Overzicht van de geplande rioleringen. (Bron: Opdrachtgever)

Groenwerken en overige delen

Rond de gebouwen zelf vindt op regelmatige plaatsen groenaanleg plaats, maar deze is van een verwaarloosbare oppervlakte en bodemverstoring. Rond de wadi worden enkele bomen aangeplant, die de bodem zeer lokaal dieper verstoren, maar ook hier is het oppervlakte zeer beperkt.

Voorts blijven de bomen en een omliggende zone in de noordoostelijke hoek van het plangebied (achter woonblok 3) behouden in de nieuwe situatie (zie ook afb. 5). Ook worden aan de Plataanstraat en de Herfststraat de bermen lokaal aangelegd met een glooiing, die het maaiveld tot circa 10 cm gaat verstoren.

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Criteria uit Onroerenderfgoeddecreet

Decreet betreffende het onroerend erfgoed (citeeropschrift: "het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013")

Artikel 5.4.1. (01/04/2019 -)

Voorafgaand aan het aanvragen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen moet een archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 en artikel 5.4.12 opgesteld en gemeld worden in volgende situaties:

1° aanvragen met betrekking tot percelen die gelegen zijn in een voorlopig of definitief beschermde archeologische site;

2° aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt en waarbij de betrokken percelen geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones;

3° aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones.

Voor de toepassing van dit artikel op terreinen zonder kadastraal nummer geldt de totale oppervlakte van de hele werf van het te vergunnen werk.

De aanvrager van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen wordt van die verplichting vrijgesteld:

1° indien de aanvraag volledig betrekking heeft op een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering;

2° indien de aanvraag betrekking heeft op werkzaamheden aan bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden binnen een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, waarbij de oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem buiten het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden minder dan 100 m² beslaat;

3° indien de aanvraag betrekking heeft op werkzaamheden aan bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden buiten een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones en buiten een voorlopig of definitief beschermde archeologische site, waarbij de oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem buiten het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden minder dan 1000 m² beslaat, wanneer de lijninfrastructuur waarvoor de omgevingsvergunning wordt aangevraagd meer dan 1000 meter bedraagt;

4° indien de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem minder dan 5000 m² beslaat, en de betrokken percelen volledig gelegen zijn buiten woongebied of recreatiegebied en buiten archeologische zones opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones en buiten beschermde archeologische sites;

5° indien de handelingen louter betrekking hebben op verbouwingswerken of vernieuwbouw, zonder bijkomende vergunningsplichtige ingreep in de bodem;

6° indien de handelingen louter betrekking hebben op de regularisatie van vergunningsplichtige projecten, overeenkomstig artikel 81 van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning en alle vergunningsplichtige ingrepen in de bodem al zijn uitgevoerd;

7° indien de stedenbouwkundige aanvraag kadert in verbeterd bodembeheer en uitsluitend betrekking heeft op een reliëfwijziging in agrarisch gebied, niet gelegen in een archeologische zone zoals opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones of een voorlopig of definitief beschermde archeologische site, als gevolg van een afgraving van teelaarde tot 40 centimeter en de latere toevoeging met dezelfde teelaarde.

8° indien de aanvraag betrekking heeft op werkzaamheden binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden;

9° indien de aanvraag geheel betrekking heeft op percelen binnen het grondgebied van een erkende onroerenderfgoedgemeente waarvoor de gemeenteraad in een gemeentelijk reglement een vrijstelling heeft voorzien en de aanvraag geen betrekking heeft op beschermde goederen of op percelen die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones. De vrijstellingen in het gemeentelijk reglement zijn gebaseerd op onderzoek naar de archeologische situatie in de betrokken gemeente door een erkende archeoloog in dienst van de erkende onroerenderfgoedgemeente en hebben betrekking op percelen met een oppervlakte van 5000 m² of minder. De Vlaamse Regering kan de nadere regels voor deze vrijstellingen bepalen.

De aanvrager van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen kan een archeologienota waarvan al akte is genomen indien als de aanvraag betrekking heeft op hetzelfde perceel of dezelfde percelen en als de ingreep in de bodem van de te vergunnen werken overeenkomt met de ingreep in de bodem van de vergunningsplichtige werkzaamheden die in de archeologienota waarvan akte is genomen zijn omschreven. Als er in de archeologienota een archeologische opgraving werd opgelegd, moet deze zijn uitgevoerd en moet daarover een archeologierapport aan het agentschap zijn bezorgd. In het geval dat er gebruik is gemaakt van onderafdeling 7 van deze afdeling, moet de nota waarvan akte is genomen zijn uitgevoerd. Als er in de nota een archeologische opgraving wordt opgelegd, moet daarover een archeologierapport aan het agentschap zijn bezorgd.

Op het Gewestplan is het plangebied geheel bestemd als woonuitbreidingsgebied (afb. 6). Voor het plangebied is geen Provinciaal Ruimtelijk Uitvoerings Plan (RUP) van kracht.

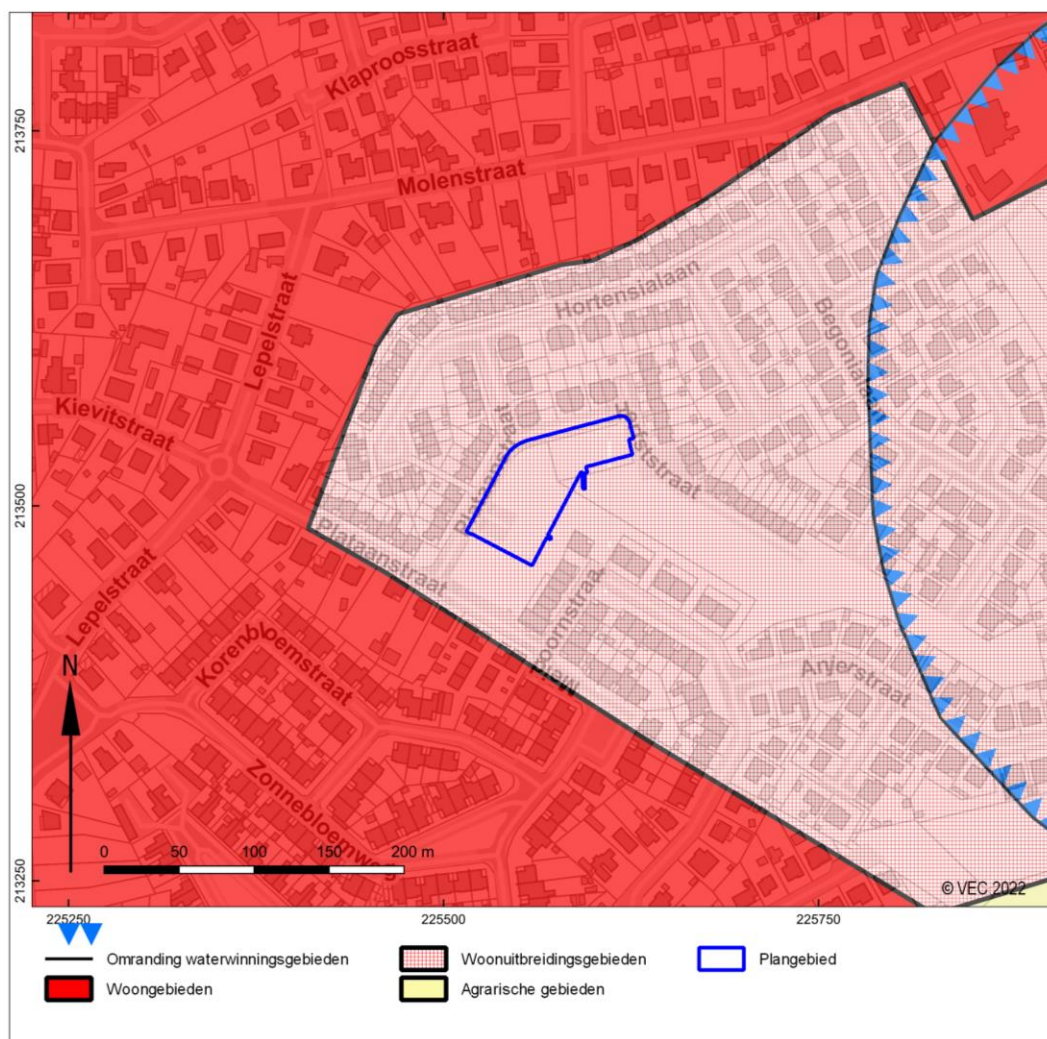
De archeologienota werd vervaardigd naar aanleiding van een aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. De verplichting tot de opmaak van een archeologienota wordt gekoppeld aan criteria. Voor onderhavige omgevingsvergunning geldt een verplichting voor het opstellen van een archeologienota, daar:

- *de geplande ingrepen in totaal een oppervlakte van circa 4975 m² beslaan, binnen een totaal perceelsoppervlak van circa 4975 m²;*
- *het plangebied geheel buiten een voorlopig of definitief beschermde archeologische site of archeologische zone ligt, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones EN volledig buiten een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt ¹;*
- *de vrijstellingscriteria 1° t/m 9° niet van toepassing zijn .*

Het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied dient te gebeuren op grond van de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetector (versie 4.0). Het doel van de Code is om als een minimale standaard te dienen voor de kwaliteit van archeologisch onderzoek en het gebruik van metaaldetectoren in Vlaanderen.²

¹ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, geraadpleegd op 13 april 2022.

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2019.

Afb. 11. Aanduiding van het plangebied op het gewestplan.

1.1.5 Onderzoeksopdracht

Doelstelling en vraagstelling

Bureauonderzoek algemeen

Het bureauonderzoek vormt binnen de archeologienota de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van het bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting. Daarbij worden onder andere de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), relevante historische kaarten en informatiebronnen omtrent de ondergrond gebruikt.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*
- *Worden mogelijk archeologische resten bedreigd door de geplande werkzaamheden?*
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

1.1.6 Werkwijze en strategie

Bureauonderzoek algemeen

De beschrijving van de historische, archeologische en aardwetenschappelijke informatie is gebaseerd op het volgende bronmateriaal:

Aardkundige gegevens:

- *Tertiairgeologische kaart*
- *Quartaairgeologische kaart 1:50.000*
- *Geomorfologische kaart*
- *Bodemkaart 1:50.000*
- *Erosiekaart*
- *Hoogteverloopkaarten*
- *Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen*

Archeologische gegevens:

- *Centrale Archeologische Inventaris (CAI)*

Historische gegevens:

- *Fricx kaarten uit 1712*
- *Villaret kaarten 1745-1748*
- *Ferraris kaarten uit 1771-1778*
- *Atlas der buurtwegen 1840-1850*
- *Vandermaelen kaart 1846-1854*
- *Popp kaarten 1842-1879*
- *Belgische Topografische Kaart 1:20.000 uit 1873, 1904, 1939 en 1969*
- *Luchtfoto's*

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Landschappelijke ligging

Het onderzoeksgebied kenmerkt zich aardwetenschappelijk als volgt:

bron	informatie
Tertiairgeologische kaart 1:50.000	Formatie van Mol
Quartaairgeologische profielkaart 1:200.000	Profieltype 39: - Eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat - Plesitoceen) en/of het Saaliaan (Midden-Pleistoceen). - En/of hellingsafzettingen van het Quartair. Deze karteereenheden zijn mogelijk afwezig. - Fluviatiele afzettingen die bestaan uit herwerkte Maas- en Rijnsedimenten van het Laat-Pleistoceen en het Midden Pleistoceen. - Fluviatiele afzettingen (Rijnsedimenten) van het Baveliaan (Post-Jaramillo – Vroeg-Pleistoceen).
Geomorfologie	De Maasterrassen
Digitale bodemkaart van het Vlaams Gewest	Zbm - Droge zandbodem - Dikke antropogene humus A-horizont Scm - Matig natte lemig zandbodem - Dikke antropogene humus A-horizont
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 meter	Tussen 42,4m en 42,6m ten opzichte van de Tweede Algemene Waterpassing (TAW).
Erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten (DOV)	Zeer weinig erosiegevoelig

Tabel 2. aardkundige en landschappelijke gegevens over het plangebied.

Aardkundige en hydrografische situering

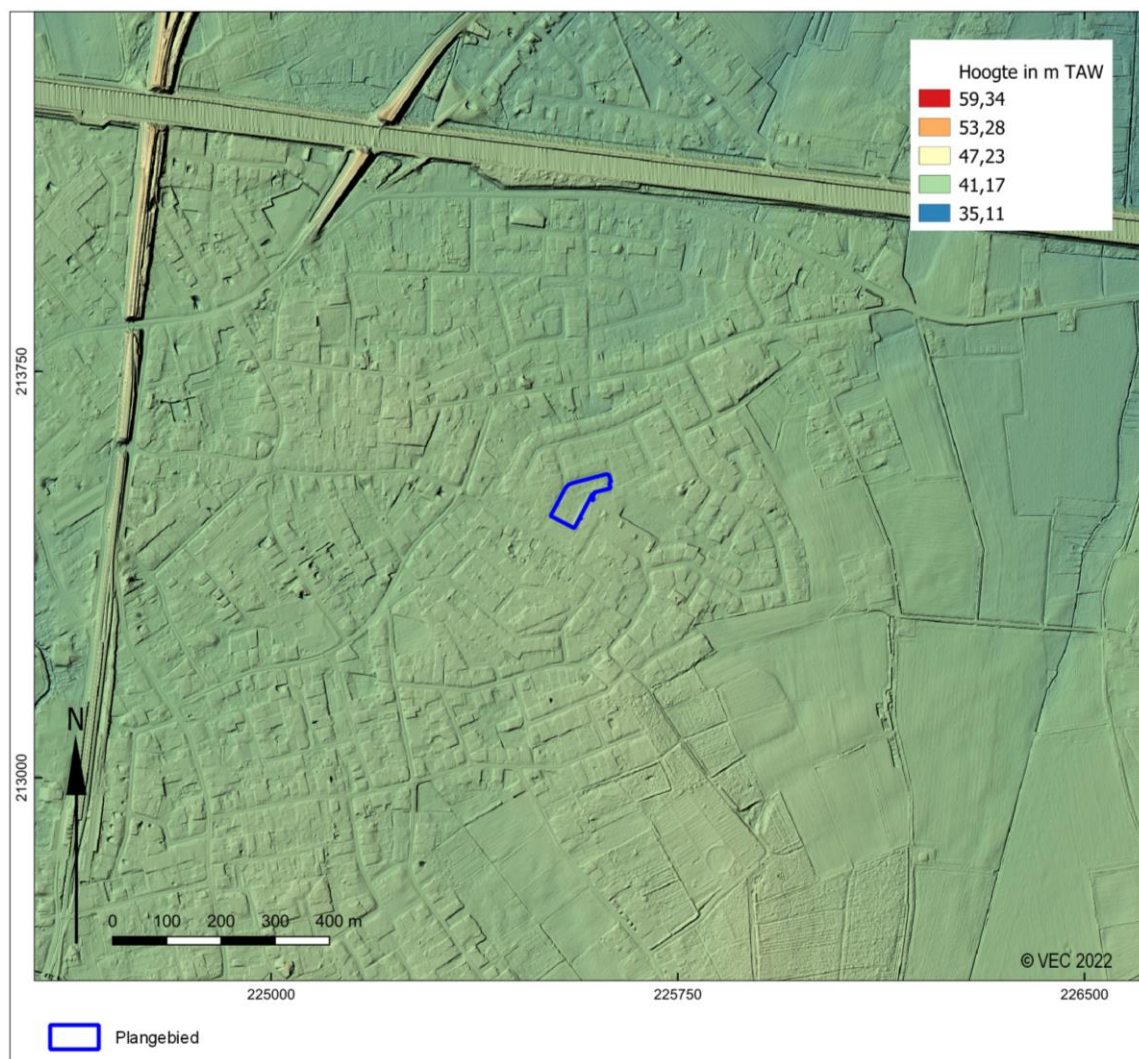
Het plangebied is gelegen in de Kempen, meerbepaald op (de rand van) het Kempens Plateau. Het Kempisch plateau is in feite een zeer grote puinkegel van de Maas, die voornamelijk is afgezet gedurende de koude Mindel-ijstijd (circa 0,40 Ma geleden)³. De omgeving van het plangebied is relatief vlak, met slechts een beperkte helling naar het zuiden toe.

Deze relatieve vlakheid wordt echter niet echt gereflecteerd in het microreliëf binnen het plangebied (afb. 14). Hier duiden de hoogteverlopen op vaak plotse hoogtewisselingen, wat een teken is van menselijke ingrepen op de bodem. Zo is bijvoorbeeld de omliggende wegnis duidelijk te herkennen als een verlaging in het hoogteprofiel. Door de hoge bebouwingsgraad rond het plangebied is het echter niet geweten of het niveau in het plangebied het oorspronkelijke reliëf volgt of niet, daar zowel het plangebied als de omliggende velden genivelleerd kunnen zijn bij deze menselijke ingrepen.

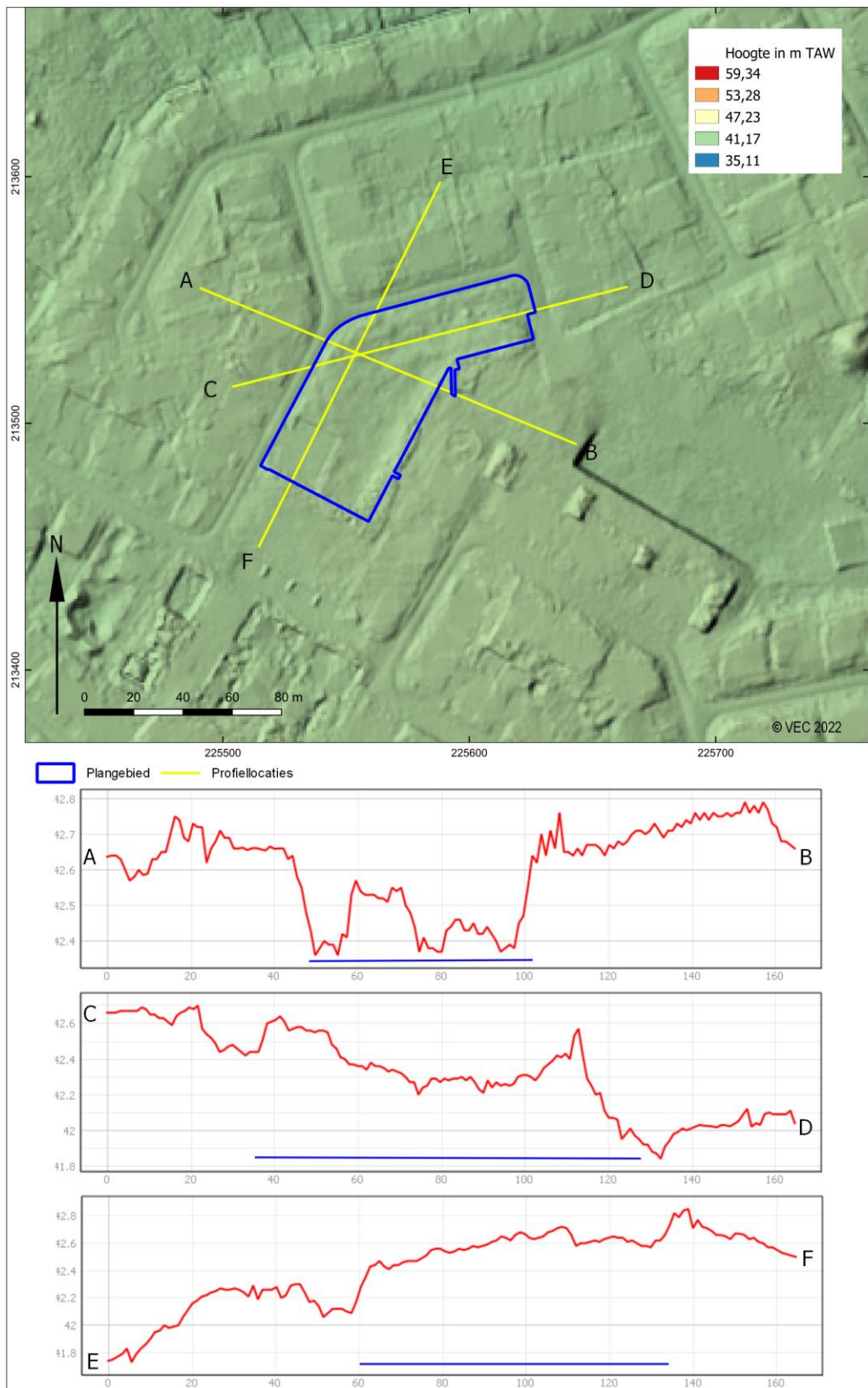
³ <http://www.belbag.be/de-maas/geologie>; <http://onroerendergoed.github.io/la2001/ankerplaatsen/a70041.html>; https://www.limburg.be/webfiles/pnc/likona/20170707_grindterrassen_in_het_maasland.pdf; Paulissen 1973.

Hierbij moet er wel op gelet worden dat het absolute hoogteverschil binnen het plangebied nog steeds beperkt is, met een maximaal hoogteverschil van 60 cm. Als de hoogteverschillen aan de randen (veroorzaakt door de aanleg van de wegen) van het plangebied echter worden weggelaten, dan zakt dit hoogteverschil tot maximaal circa 30 cm. Ook het hoogteverschil met de omliggende percelen lijkt eerder beperkt te zijn, wat mogelijk een indicatie is voor een relatief intact bewaard oorspronkelijk reliëf.

Samenvattend kan gesteld worden dat het natuurlijke hoogteverloop binnen het plangebied is aangetast door menselijke ingrepen, maar dat deze hoogteverschillen relatief beperkt zijn. Daardoor bestaat de kans dat het natuurlijke reliëf nog relatief onverstoord is bewaard in en rondom het plangebied.

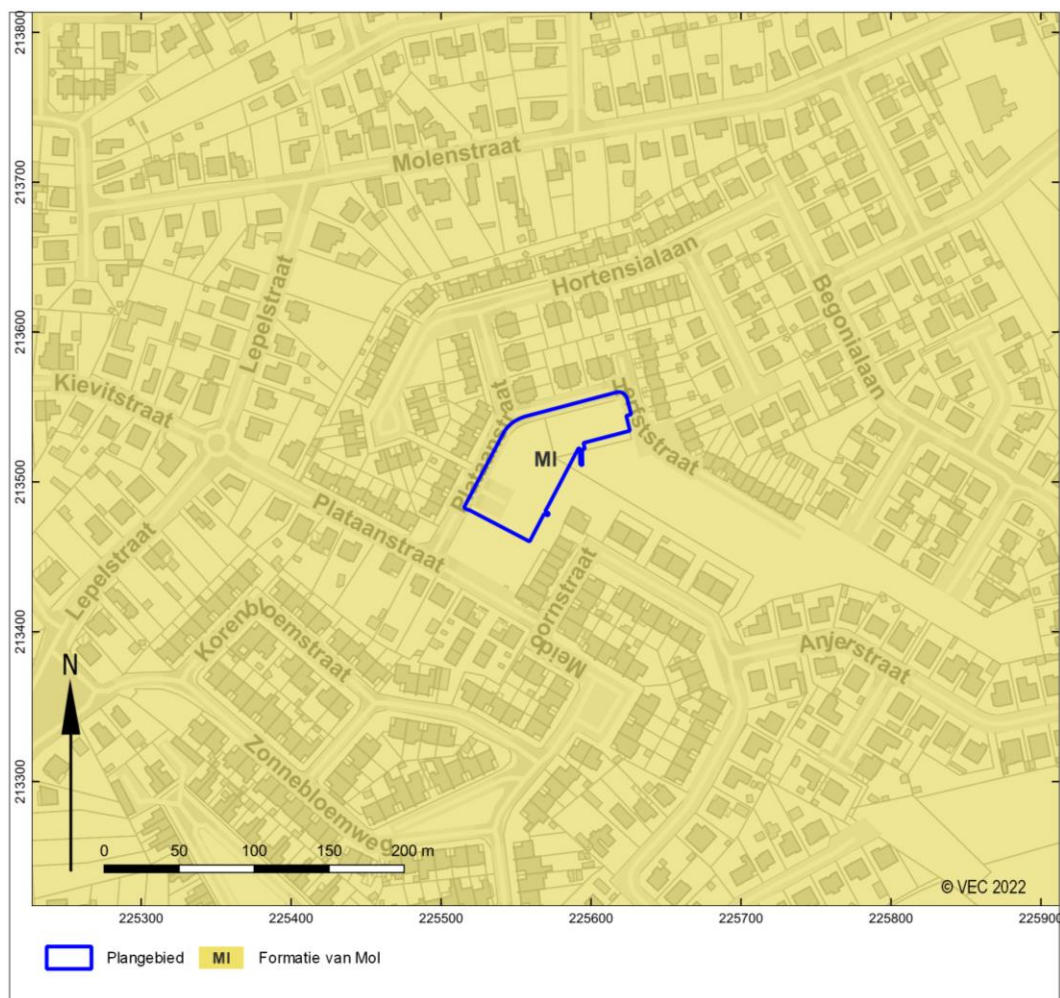
Afb. 12. Het plangebied en omgeving op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 13. Het plangebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Fysisch-geografische gegevens

Volgens de Tertiairgeologische kaart is de Tertiaire Formatie van Mol binnen het plangebied aan te treffen. Deze formatie bestaat uit puur wit, grof tot medium fijn zand, dat bijna uitsluitend uit kwarts bestaat. Soms is het lignitisch en met enkele micahoudende kleilagen. In het kerngebied in het noordoosten van de Kempen, waarin het plangebied zich ook situeert, kan het onderste deel van de formatie heel licht glauconiethoudend zijn. De Zanden van Mol dateren uit het Late Pliocene (3,6 tot 2,58 miljoen jaar geleden)⁴.

Afb. 14. Het plangebied op de Tertiair geologische kaart 1:50.000. (Bron: Databank Ondergrond Vlaanderen)

⁴ <https://ncs.naturalsciences.be/paleogene-neogene/28-mol-formation-ml>.

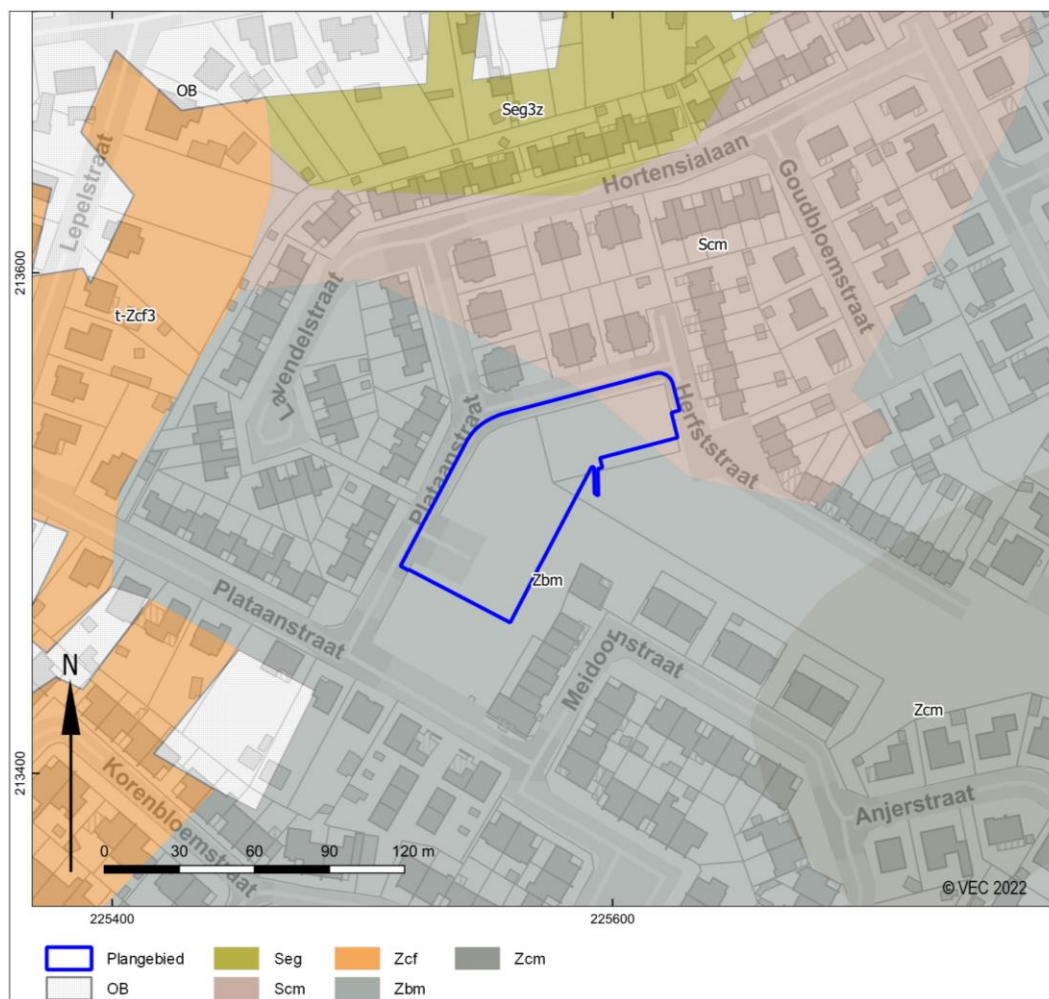
Bovenop de Tertiaire lagen bevinden zich binnen het plangebied afzettingen die dateren uit het Quartair. Meer specifiek gaat het hier om afzettingen van Profieltype 39. Dit type bestaat uit eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat – Pleistoceen) en/of het Saaliaan (Midden – Pleistoceen). Lokaal zijn deze afzettingen mogelijk aangevuld en/of vervangen door hellingsafzettingen uit het Quartair, maar door de relatief vlakke ligging van het plangebied is dit onwaarschijnlijk. Mogelijk ontbreken deze eolische afzettingen volledig. Onder deze eolische afzettingen (waar ze voorkomen) zijn fluviatiele afzettingen te vinden, die bestaan uit herwerkte Maas- en Rijnsedimenten van het Laat – Pleistoceen en het Midden – Pleistoceen. Onder deze afzettingen bevinden zich andere fluviatiele afzettingen, dit uit het Baveliaan (Post – Jaramillo / Vroeg – Pleistoceen). Het gaat hier om Rijnsedimenten.

Ten zuiden van het plangebied liggen afzettingen van Profieltype 32. Dit type komt grotendeels overeen met de afzettingen van profieltype 39, met uitzondering dat de fluviatiele afzettingen die bestaan uit Maas- en Rijnsedimenten van het Laat – Pleistoceen en het Midden – Pleistoceen niet aanwezig zijn.

Afb. 15. Het plangebied op de Quartair geologische kaart 1:200.000. (Bron: Databank Ondergrond Vlaanderen)

De afzettingen binnen het plangebied staan op de bodemkaart geregistreerd als bodemtypes Zbm in het zuiden en Scm in het noorden. Dit zijn respectievelijk een droge zandbodem en een matig droge lemige zandbodem. Beide bodemtypes hebben een dikke, antropogene humus A-horizont. Dit wijst mogelijk op de aanwezigheid van een plaggenbodem.

Afb. 16. Het plangebied op de Digitale bodemkaart van het Vlaams Gewest. (Bron: Vlaamse overheid, Departement Omgeving, Vlaams Planbureau voor Omgeving/ Databank Ondergrond Vlaanderen)

1.2.2 Historische beschrijving

Historische situatie

Het plangebied ligt ten oosten van de oude dorpskern van Neerpelt. De oudste vermelding van dit dorp dateert uit 1218, maar binnen de gemeente zijn vondsten die al uit de prehistorie dateren aangetroffen. Opgravingen uit 1981 wijzen onder meer op de (kortstondige) aanwezigheid van Mesolithische jager-verzamelaars.

Ook enkele grafheuvels uit de IJzertijd zijn in de 19^e eeuw onderzocht, samen met een IJzertijd – urnenveld tussen Neerpelt en Achel. Een ander urnenveld op De Roosen werd tussen 1959 en 1962 en in 1964 systematisch opgegraven, net als een urnenveld op de Achelse heide Tussen de toponiemen Kolis en de Rooie Pier werden ook enkele Romeinse bewoningssporen gevonden, evenals enkele Gallo-Romeinse vondsten.

Het dorp Neerpelt zelf is 11e – 12e eeuw gegroeid rond de huidige Sint-Niklaaskerk, die was opgericht tussen vier oudere nederzettingen. Tijdens het Ancien Régime bleef de onderverdeling in deze vier gehuchten bewaard, onder meer in het feit dat er 4 burgemeesters in totaal waren (één voor elk gehucht). Bestuurlijk is Neerpelt steeds onderdeel geweest van het Graafschap Loon, waardoor het sinds 1364 onderdeel ging uitmaken van het Prinsbisdom Luik.

De vier nederzettingen van Neerpelt tonen een typisch Kempisch patroon, namelijk dat van straatnederzettingen. Neerpelt is zeer lang een Kempisch landbouwdorp gebleven, omringd door uitgestrekte gemene heidegronden. De bouwlanden concentreerden zich rond de woonkernen en werden voornamelijk voor de graanteelt gebruikt, maar tot het einde van de 19^e eeuw ook voor enkele nijverheidsgewassen (vlas, koolzaad, raapzaad). Tijdens de 15^e en 16^e eeuw ontstonden enkele kleinere nederzettingen aan de rand van de heide. Net zoals de huidige gehuchten, zijn deze echter niet meer als aparte delen herkenbaar in de huidige inrichting van de gemeente.

Na de aanleg van het Kempisch kanaal (1843 – 1846) werd de gemeente grondig gereorganiseerd, aangezien de dorpsas nu gebroken werd door het kanaal. Door het kanaal werden de dorre heidelandschappen ook omgevormd tot wei- en hooiland. Rond 1880 – 1914 kreeg Neerpelt een enorme bevolkingsgroei, onder meer gestimuleerd door de nabijgelegen industrieën van Overpelt en Kaulille. Doorheen de laatste eeuwen neemt de bebouwing dan ook steeds toe, met na WO II een grote aanleg van nieuwe woonwijken, waardoor Neerpelt het huidige, verstedelijkte karakter kreeg.

Op het grondgebied bevonden zich drie schansen, vermoedelijk opgericht in de tweede helft van de 16^e eeuw, na het uitbreken van de Tachtigjarige Oorlog. Pelt werd dan ook tussen de 16^e eeuw en de 17^e eeuw regelmatig aangedaan door verschillende rondtrekkende legers, die vaak het dorp hebben bezet en verwoest. Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het dorp gebombardeerd. De 17^e eeuw bracht een bloei naar de schapenteelt, voornamelijk door de grote hoeveelheid beschikbare heide. Doorheen de 17^e en 18^e eeuw had Neerpelt enkele molens. Ook enkele kleinschalige industriële activiteiten vonden plaats, waaronder brouwerijen en sigarenfabrieken⁵.

Bouwhistorische schets

Er bevinden zich geen bouwhistorische waarden binnen het plangebied.

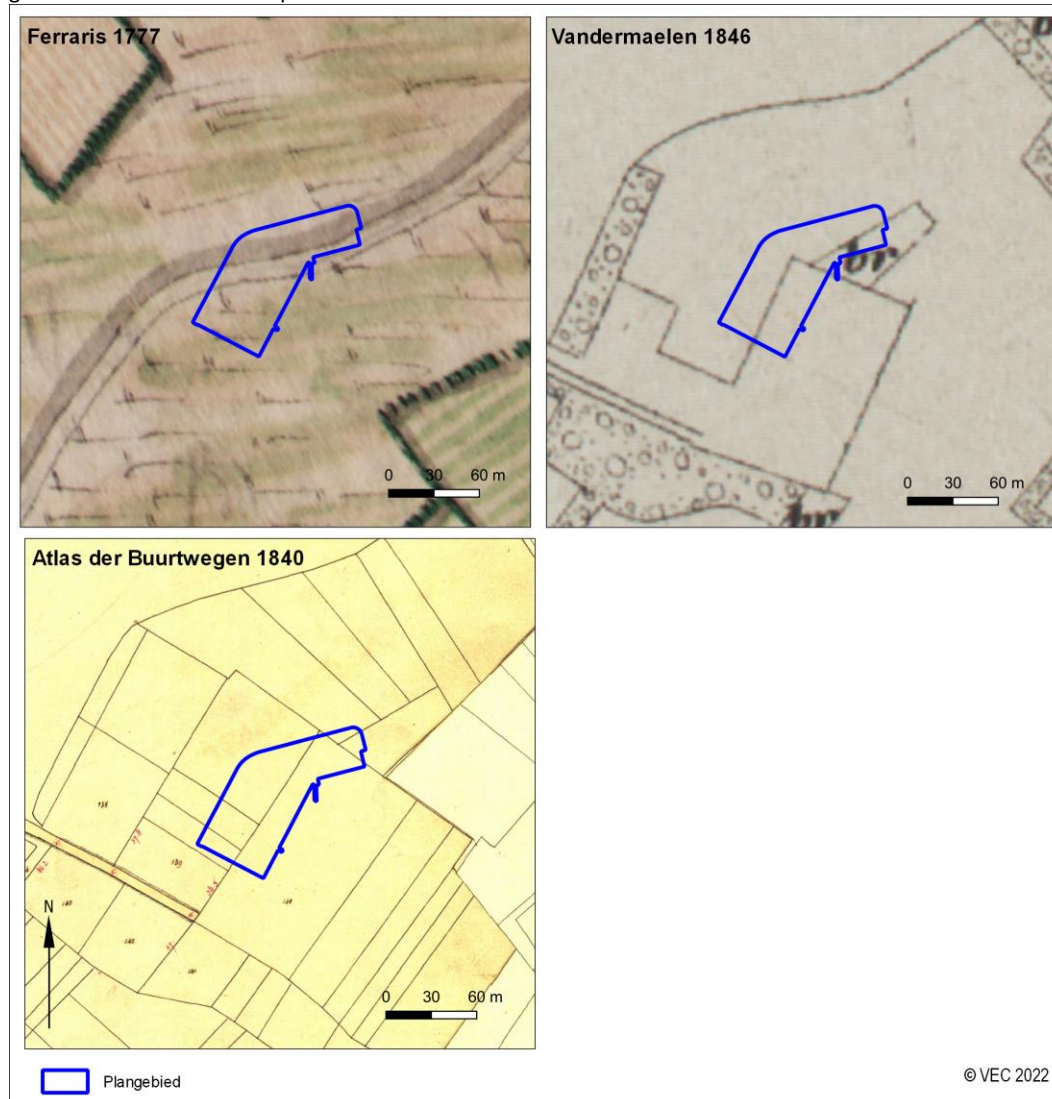
Historische kaarten

Uit de laatste eeuwen zijn voor grote delen van Vlaanderen kaartverzamelingen beschikbaar die in meer of mindere mate van detail een beeld geven van de historische ontwikkelingen in en rond het plangebied. Veel van deze verzamelingen zijn digitaal ontsloten en vormen als zodanig een archief van het Vlaamse landschap uit een periode waarin dit het meest aan menselijke invloeden onderhevig raakt. De oudste van deze kaarten dateert uit het midden van de 18de eeuw, de jongste betreffen satellietbeelden uit de laatste jaren. Aan de hand van deze kaarten zal de ontwikkeling van (de omgeving van) het plangebied in de Nieuwe en Nieuwste tijd geschetst worden.

⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14665>.

18de eeuw – midden 19de eeuw

De eerste beschikbare kaarten van het plangebied zijn de Ferraris kaarten (*Cartes de Ferraris*) uit de tweede helft van de 18^e eeuw (opgesteld tussen 1771 en 1778)⁶. Op de Ferrariskaart staat het plangebied voornamelijk aangeduid als heide. Door het midden van het plangebied liep een landweg. Rond het midden van de 19e eeuw werden de Atlas der Buurtwegen (rond 1840⁷) en de Vandermaelenkaarten, vervaardigd tussen 1846 en 1854 op schaal 1:20.000⁸. Beide kaarten tonen dat het plangebied eveneens onbebouwd is. Ten zuiden loopt een weggetje, maar de wegenis in het plangebied zelf is verdwenen. De Atlas der Buurtwegen toont de percelering, maar deze komt niet overeen met de huidige perceelsgrenzen. De Vandermaelenkaart toont daarentegen het landgebruik. Hierop is te zien dat het plangebied nog steeds in gebruik is als heidelandschap.

Afb. 17. Het plangebied op de Ferrariskaart, Atlas der Buurtwegen en Vandermaelenkaarten (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

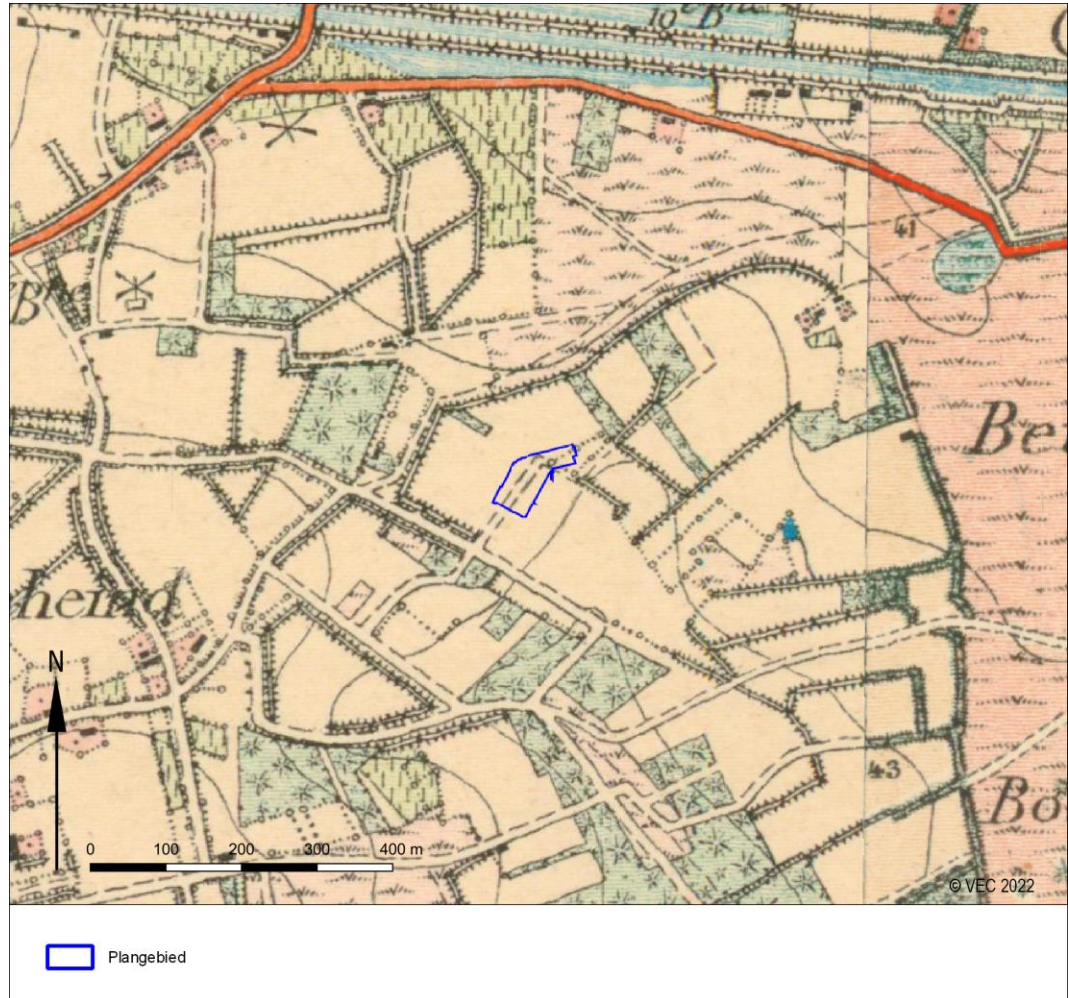
⁶ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/2d7382ea-d25c-4fe5-9196-b7ebf2dbe352>, geraadpleegd op -14-04-2022.

⁷ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>, geraadpleegd op 14-04-2022.

⁸ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>, geraadpleegd op 14-04-2022.

Tweede helft 19de eeuw – 20ste eeuw

Vanaf de tweede helft van de 19e eeuw tot de 20e eeuw zijn er ook enkele Topografische Kaarten (schaal 1:20.000⁹) beschikbaar van het plangebied. Aangezien deze allemaal quasi dezelfde situatie voor het plangebied tonen, is hier enkel de kaart uit 1904 opgenomen. Deze kaart toont ook dat het plangebied onbebouwd is. In tegenstelling tot de voorgaande kaarten, lijkt het echter op in cultuur genomen akkerland. Door het midden van het plangebied loopt een nieuwe landweg.

Afb. 18. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:20.000 uit 1904 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).

⁹ <http://cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7B07DF5417-81B0-4ADB-94D3-F5CC01AEFCBE%7D>, geraadpleegd op 02-07-2021.

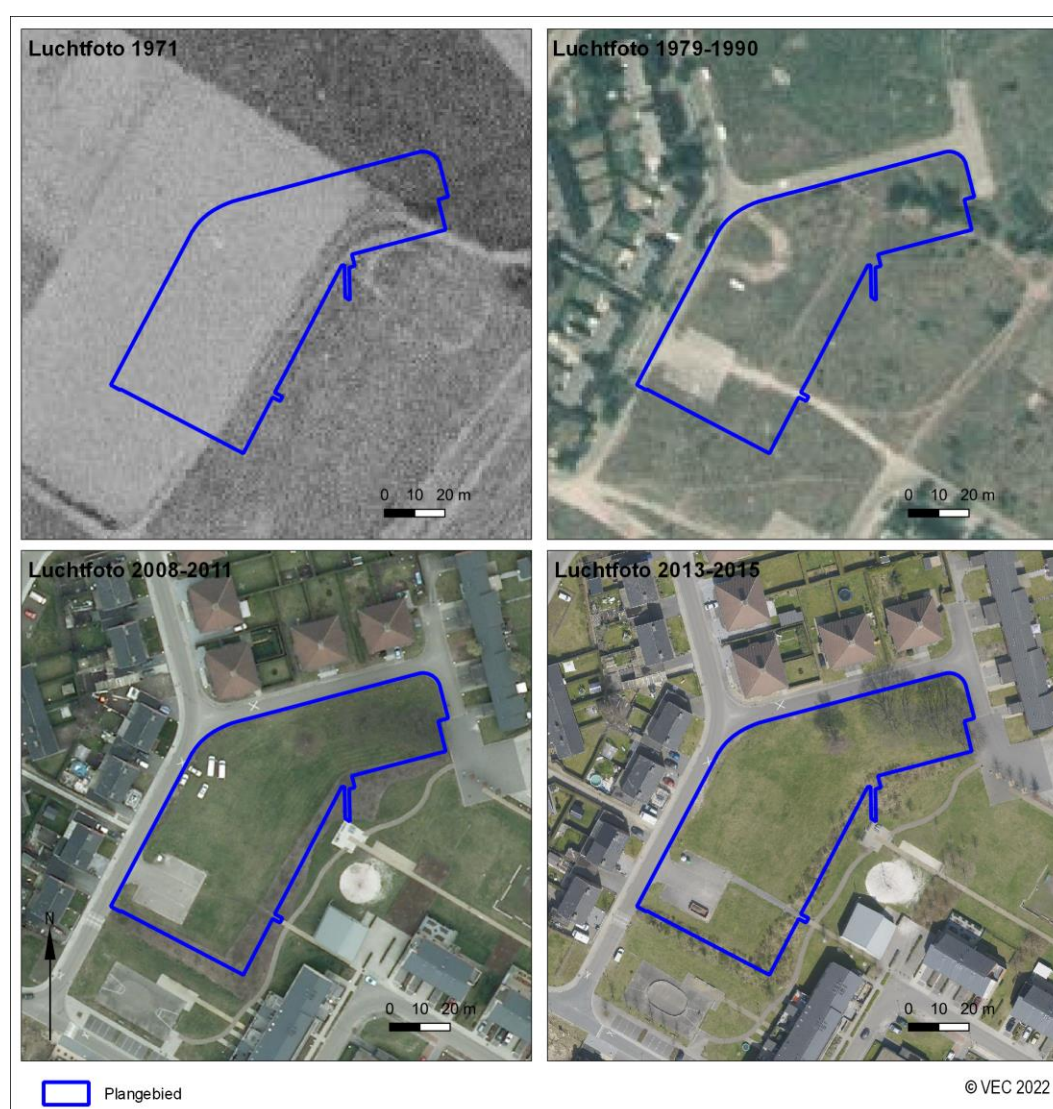
Luchtfoto's 20ste eeuw – 21ste eeuw

Vanaf de tweede helft van de 20^e eeuw zijn er ook enkele luchtfoto's beschikbaar van het plangebied. De luchtfoto uit 1971 toont een situatie die goed aansluit bij de topografische kaarten, namelijk een terrein dat in gebruik is als akkerland. Doorheen het plangebied lijkt ook nog steeds een landweggetje te lopen.

Het is vanaf de luchtfoto uit 1989 dat er wel enige verschillen te merken zijn. Ten westen van het plangebied is nu een woonwijk aangelegd, met bijliggende wegenis aan de westelijke grens. Binnen het plangebied zelf is de betonnen parking reeds aangelegd. Vanaf de parking leidt een (onverhard) weggetje naar het oosten van het plangebied. In het noordwesten lijkt ook een lus in gebruik als onverharde wegenis. In de noordoostelijke uitloper staan enkele bomen.

De situatie binnen het plangebied is enigszins veranderd op de luchtfoto uit 2011. Zo hebben aan de zuidelijke en oostelijke grens groenwerken plaatsgevonden. Het landweggetje van de parking naar het oosten is verdwenen, evenals de onverharde lus in het noordwesten. Rondom het plangebied is ook veel meer bebouwing verwezenlijkt, en ten oosten is een systeem van landweggetjes aangelegd.

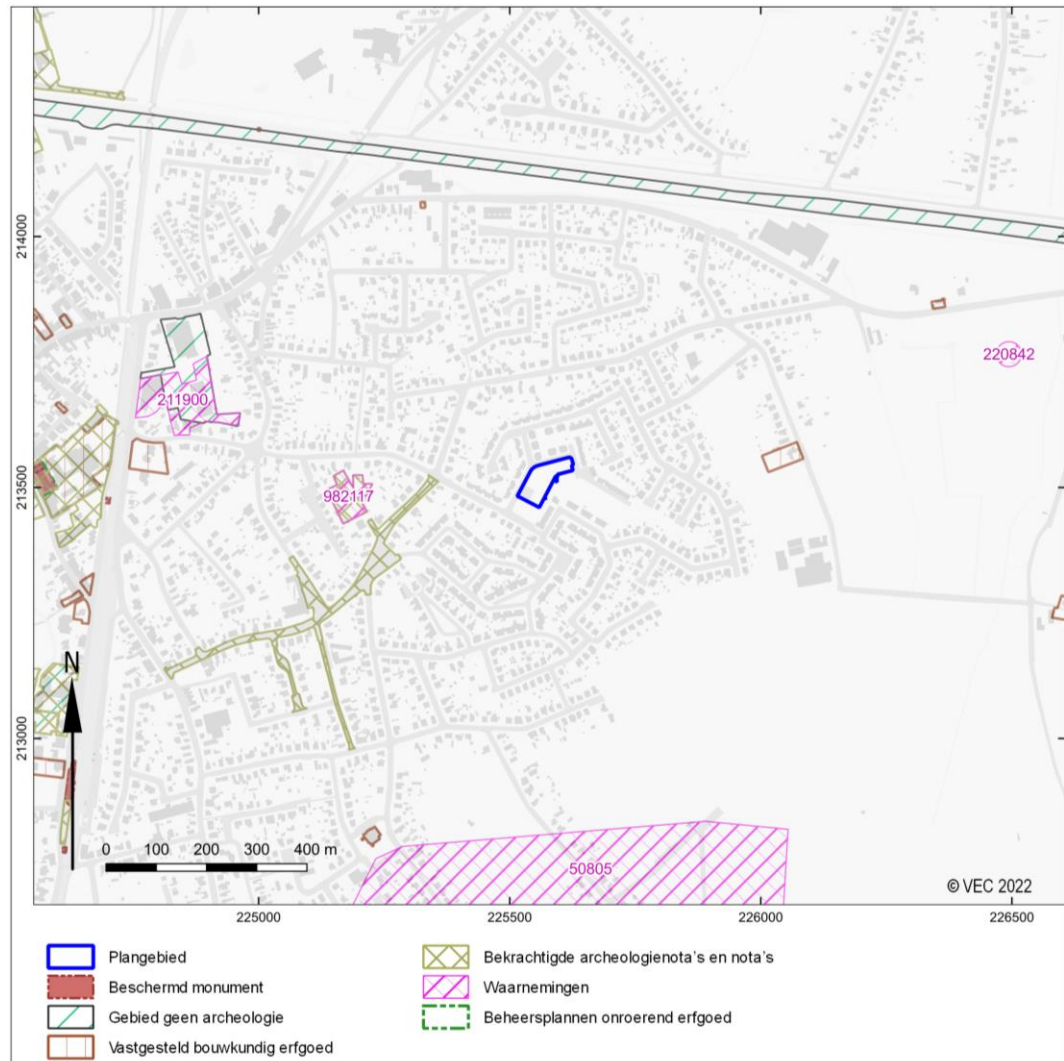
Deze situatie is grotendeels hetzelfde op de luchtfoto uit 2015, buiten dat het oude landweggetje naar het oosten nu in beton is heraangelegd en verbonden met de oostelijke weggetjes.

Afb. 19. Het plangebied op een luchtfoto uit 1971 (Luchtfoto Vlaanderen, zomer 1971 - zwart-wit); een luchtfoto uit 1989 (Luchtfoto Vlaanderen, zomer 1979-1990 – kleur), een luchtfoto uit 2011 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2011 – kleur) en een luchtfoto uit 2015 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2013 – 2015 – kleur). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

1.2.3 Archeologisch kader

Voor het onderzoeksgebied zijn in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed de volgende archeologische waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (afb. 22):

Afb. 20. Uitsnede uit de Centraal Archeologische Inventaris van het onderzoeksgebied.

CAI nummer	datering	omschrijving
50805	Steentijd	Smelen 2: onbepaald, prehistorie Archief, 2004
211 900	Onbepaald	Boseind – Kievitstraat: spiekers Proefsleuven, 2014.
220 842	Nieuwe Tijd – 20 ^e eeuw	Sint-Antoniusweg: munten, musketkogels, kogelhulzen. Metaaldetectie, 2019.
982 117	19 ^e eeuw	Kievitstraat – Zwaluwweg: greppels Proefsleuven, 2021.

Tabel 3. Overzicht van meldingen uit de CAI.

CAI meldingen

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn op basis van de CAI meerdere archeologische meldingen bekend.

Eén melding (CAI 50805) maakt gewag van materiaal uit de Steentijd, maar dit is niet verder bepaald.

Bij een andere melding (CAI 220 842) zijn enkele metaaldetectievondsten aangetroffen uit de Nieuwe Tijd tot de 20e eeuw. Twee andere CAI meldingen (CAI 211 900 en 982 117) betreffen archeologische onderzoeken met ingrepen in de bodem, dus worden ze in de onderstaande paragraaf besproken.

Archeologienota', nota's en archeologische onderzoeken

Zoals hierboven reeds vermeld, zijn er ook enkele archeologische onderzoeken rond het plangebied uitgevoerd.

Uit bijna al deze nota's kwam een lage verwachting voor steentijdartefactensites, een (middel)hoge verwachting voor sporensites vanaf het Neolithicum tot de Middeleeuwen/Nieuwe Tijd en een lage verwachting voor sporensites vanaf de 18^e eeuw naar voren.

De verwachting voor steentijdartefactensites werd vaak naar beneden afgeschaald, ofwel door recente verstoringen¹⁰, ofwel door een ongunstige landschappelijke ligging¹¹. De verwachting voor sporensites vanaf de 18^e eeuw werd dan weer vaak als laag beschouwd door de beschikbare historische bronnen, die vaak op onbebouwde percelen wezen¹².

De meeste van deze archeologische onderzoeken werden echter stopgezet na de uitvoer van een bureauonderzoek. De redenen hiervoor waren voornamelijk reeds aanwezige verstoringen¹³ of een te beperkte mogelijke archeologische kenniswinst¹⁴.

Waar wel archeologisch vervolgonderzoek werd uitgevoerd, was dit vaak beperkt tot proefsleuven, gezien de verwachting op enkel sporensites. Waar dit proefsleuvenonderzoek reeds is uitgevoerd, werd echter nergens archeologisch relevante archeologische waarden aangetroffen¹⁵. De enige uitzondering hierop is Mervis et al. 2014, waar mogelijk paalkuilen van spiekers werden aangetroffen, maar de datering hiervan is onzeker. Aangezien er randvoorwaarden voor behoud *in situ* werden bepaald, zijn deze ook niet verder onderzocht¹⁶.

¹⁰ Bijvoorbeeld Van de Konijnenburg 2021, 24 – 29; Arckens et al. 2020, 31 – 34.

¹¹ Bijvoorbeeld Van de Konijnenburg 2021b, 27-32; Schoups 2019a, 36 – 38.

¹² Bijvoorbeeld Van de Konijnenburg 2021, 24 – 29; Van de Konijnenburg 2021c, 27-32; Arckens et al. 2020, 31 – 34.

¹³ Deville & Houbrechts 2021, 42 – 43; Arckens et al. 2020, 31 – 34; De Langhe 2017, 14 – 16, De Langhe & Wesemael 2018, 37 - 38.

¹⁴ Van Baal & Verrijckt 2022, 40 – 43; Schoups 2019, 36 – 38; Arckens et al. 2020, 31 – 34.

¹⁵ Van de Konijnenburg et al. 2019, 46 – 52; Van den Konijnenburg & Janssen 2021, 19 – 22.

¹⁶ Mervis et al. 2014, 39 – 42.

1.2.4 Interpretatie en datering

Het plangebied is gelegen aan de Plataanstraat en de Herfstraat in Neerpelt, een deelgemeente van Pelt. Momenteel is het voornamelijk in gebruik als grasveld met enkele bomen, maar in het zuiden is ook een verharding aanwezig, die dient als parking. Naast de Plataanstraat en de Herfststraat bevinden zich binnen het plangebied enkele leidingen en rioleringen, die wellicht een verstoring tot circa 2m – mv hebben teweeg gebracht.

Binnen dit project zullen er drie nieuwe woonblokken en aanverwante infrastructuur worden verwezenlijkt. Over een totale oppervlakte van circa 4575m² wordt de ondergrond verstoord door de geplande werken, dit tot gemiddeld 60 cm onder het maaiveld (of minder). Uitzonderingen hierop betreffen de ondergrondse parkeergarage, die de ondergrond tot op circa 315 cm – mv verstoord over een oppervlakte van 965m².

Andere uitzonderingen betreffen de rioleringen en leidingen (circa 2m diep) aanplant van bomen rond de wadi en de funderingen op betonblokken, maar dit gebeurt slechts zeer lokaal en dermate verspreid in het geval van deze twee laatste, of in het geval van de leidingen, een aanleg in dunne open sleuven, dat hun bodemimpact als verwaarloosbaar gezien kan worden.

Het landschap rond het plangebied is over het algemeen relatief vlak, met enkel een zeer lichte helling naar het zuiden toe. Hoewel dit deels gereflecteerd is in het microreliëf van het plangebied, hebben er in het plangebied en de omgeving veel menselijke reliëfswijzigingen plaatsgevonden, waardoor het niet geweten is of binnen het plangebied het oorspronkelijke reliëf is bewaard.

Binnen het plangebied bestaat volgens de bodemkaart de ondergrond uit een doge (lemige) zandbodem met een dikke antropogene humus A-horizont, wat mogelijk wijst op de aanwezigheid van een plaggenbodem.

Het plangebied bevindt zich niet in een zogenaamde gradiëntzone voor steentijdartefactensites. Dit zijn zones die zich op een hellingsrug in het landschap bevinden in de nabijheid van water (<250m). Daar het plangebied meer dan en niet op een sterk uitgesproken hellingsrug is gelegen, is de verwachting op steentijdartefactensites op basis van deze landschappelijke factoren laag. Hierbij dient er rekening gehouden te worden met het feit dat de aanwezigheid van een CAI melding over prehistorische vindplaatsen ten zuiden kan niet als een goede indicatie voor steentijdartefactensites gebruikt worden, aangezien deze zone zich in een andere landschappelijke context bevindt (dichter bij water) en het aangetroffen steentijdmateriaal nergens verder bepaald wordt.

Voor sporensites vanaf het Neolithicum tot en met de 18^e eeuw geldt een middelhoge verwachting. Hoewel er vooralsnog in de omgeving slechts zeer beperkt archeologische sporen uit deze periode werden aangetroffen, wijst dit gebrek aan archeologische kennis niet noodzakelijk op een gebrek aan aanwezigheid van archeologisch materiaal. Zo is uit historische bronnen wel al bekend dat de omgeving van het plangebied op zijn minst vanaf de Middeleeuwen permanent bewoond is, en zijn er geen indicatoren om de eerdere periodes uit te sluiten. Daarom blijft de algemene verwachting op sporensites vanaf het Neolithicum tot en met de 18^e eeuw middelhoog.

De verwachting op sporensites vanaf de 18^e eeuw is evenwel laag. Door historisch kaartmateriaal is bekend dat het plangebied de meest recente eeuwen voornamelijk ingenomen werd door heide of akkerland. Het is pas vanaf de tweede helft van de 20^e eeuw dat de bebouwing in de naaste omgeving van het plangebied sterk begint toe te nemen en dat de parking in het zuiden van het plangebied wordt aangelegd. Metaaldetectie in de omgeving heeft enkele vondsten uit deze periodes aan het licht gebracht, maar door de veronderstelde aanwezigheid van een plaggendek bestaat de mogelijkheid dat deze vondsten zich niet in een oorspronkelijke context bevinden, waardoor de archeologische kenniswinst van dergelijke vondsten laag is. Daarom worden geen archeologisch relevante sporen vanaf de 18^e eeuw binnen het plangebied verwacht.

1.2.5 Verwachting en conclusies

De voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*

Op basis van bovenstaande overwegingen (zie paragraaf 1.2.5) kan voor de zone van de geplande werken de volgende specifieke verwachting worden opgesteld:

- Een vondstniveau uit het Paleolithicum en/of Mesolithicum kan in een eolisch (lemig) zanddek, mogelijk aan de onderzijde van het plaggendek aanwezig zijn. Een artefactensite uit de steentijd manifesteert zich als een horizontale en verticale spreiding van vondsten, die over het algemeen vooral bestaan uit stenen artefacten en houtskool. Een sporenniveau ontbreekt doorgaans voor het Paleo- en Mesolithicum. Sites uit deze periode zijn over het algemeen zeldzaam en bezitten daardoor een hoog kennispotentieel. De archeologische waarden kunnen zijn aangetast door o.m. landgebruik en de huidige bebouwing. Een lithische assemblage dat is aangetast kan evenwel nog steeds een kennispotentieel bezitten vanwege de verticale spreiding van het materiaal. Systematisch zeefonderzoek in de laatste decennia heeft namelijk aangetoond dat bij een intacte vuursteenvindplaats het materiaal een verticale spreiding kent.¹⁷ Deze spreiding ontstaat doordat materiaal dat oorspronkelijk aan het oppervlak lag, door bodemvormingsprocessen langzaam door de top van het sediment zakt. Binnen het plangebied worden geen steentijdartefactensites verwacht. Aangezien het plangebied zich niet in een gradiëntzone voor steentijdartefactensites bevindt, is de kans op het aantreffen van materiaal uit deze periodes laag. Hoewel in de omgeving een CAI melding bekend is van steentijdmateriaal, is deze in een andere landschappelijke context gelegen en betreft het onbepaald materiaal, waardoor deze melding niet gebruikt kan worden voor het opstellen van een verwachting voor het huidige plangebied.
- Een sporenniveau uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen kan aan de top van eolisch lemig zanddek worden aangetroffen, mogelijk aan de onderzijde van het plaggendek. Een eventueel sporenniveau is over het algemeen het beste zichtbaar vanaf de B horizont. De archeologische waarden kunnen zijn aangetast door landgebruik en/of bestaande bebouwing. Een sporenniveau dat is aangetast kan evenwel een kennispotentieel bezitten indien spoorrestanten op een dieper niveau bewaard zijn gebleven. Door het gebrek aan archeologische voorkennis, kan de algemene middelhoge verwachting op sporensites vanaf het Neolithicum tot en met de 18^e eeuw niet verder gespecificeerd worden. Anderzijds houdt dit ook in dat dergelijke sporensites, mits ze aanwezig zijn binnen het plangebied, een hoog kennispotentieel bezitten.
- Het plangebied is in de Nieuwste tijd in gebruik als heide en akkerland. Het is pas in de tweede helft van de 20^e eeuw dat het plangebied de functie als parking begint te vervullen. Om deze reden worden er geen sporensites vanaf de 18e eeuw binnen het plangebied verwacht.

¹⁷ Deeben 1999.

- *Worden mogelijk archeologische resten bedreigd door de geplande werkzaamheden?*

Binnen de grenzen van het plangebied is slechts één duidelijke bodemverstoring te merken, in de vorm van de aanwezige verharding die als parking wordt gebruikt. Door de mogelijke aanwezigheid van een plaggendek bestaat de kans echter dat eventueel aanwezige sporensites dieper bewaard zijn gebleven in de ondergrond, waardoor deze onder de parking intact kunnen zijn bewaard. Doordat de dikte van noch de huidige verharding noch het plaggendek is geweten, kan dit echter niet met zekerheid gezegd worden. Hetzelfde geldt voor ingrepen die een mogelijke invloed hebben gehad op het microreliëf binnen het plangebied. Door de hoge mate van menselijke ingrepen in de omgeving kan het zijn dat het oorspronkelijke reliëf -en daarmee de oorspronkelijke bodem- zijn aangetast, maar de impact hiervan kon niet worden vastgesteld op basis van de huidige bureaustudie.

De geplande werken hebben gemiddeld genomen een bodemimpact van circa 60 cm onder het maaiveld, met als enige grote uitzondering de parkeergarage, die de ondergrond tot op circa 315cm – mv gaat verstoren. Door het mogelijke aanwezigheid van het plaggendek is het niet zeker geweten of de gemiddelde bodemingrepen een merkbare impact op het archeologisch niveau betekenen, hoewel de parkeergarage zeker een impact op dit niveau gaat hebben. Door deze onzekerheid van impact, gekoppeld aan de onzekerheid van de bodemopbouw, dringt verder archeologisch onderzoek zich op. Hiermee kan de exacte bodemopbouw vastgesteld worden, samen met de exacte impact van de geplande werken.

Toch kunnen er al enkele zones van het plangebied reeds worden vrijgegeven van verder onderzoek, dit op basis van de slechts beperkte bodemimpact die ze vertegenwoordigen. Het gaat onder meer om de noordoostelijke zone, waar de huidige situatie bewaard blijft, als om de berm langs de Plataanstraat en de Herfststraat. Niet alleen is de bodemimpact hier slechts zeer klein (meestal maar 10 cm – mv), deze zone is in het verleden reeds geroerd door aanwezige kabels en leidingen (circa 2m – mv), waardoor er hier geen intacte archeologische resten meer verwacht worden. Ten slotte kunnen ook de twee wandelpaden aan de oostelijke rand van het plangebied uitgesloten worden. Door hun uitstekende vorm van de rest van het plangebied en hun relatief kleine oppervlakte, wordt er geen mogelijke archeologische kenniswinst in deze zones verwacht. Daardoor kunnen deze zones al vrijgegeven worden van verder archeologisch onderzoek (zie ook afb. 24).

- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

De geplande werken kunnen een impact hebben op het kennispotentieel van eventuele archeologische waarden binnen het plangebied. De aan- of afwezigheid van een archeologisch vindplaats, de karakteristieken en de bewaringstoestand van een eventuele site en welke waarde ze heeft, zijn echter nog onvoldoende vastgesteld. Daarom is verder vooronderzoek nodig binnen een zone van het plangebied (afb. 24).

De eerstvolgende stap in het vervolgonderzoek is **proefsleuven**.

Met een proefsleuvenonderzoek kan meer inzicht verkregen worden in de bodemopbouw en de ontwikkeling van het hoogteprofiel van het plangebied. Ook kan de intactheid van de bodem beter bepaald worden, evenals de mogelijke aanwezigheid van een plaggendek. Hiermee kan getoetst worden of de verwachting op **sporensites uit het Neolithicum – 18^e eeuw** gehandhaafd kan blijven.

In het bijbehorende Programma van Maatregelen wordt verder toegelicht welke vervolgstappen eventueel noodzakelijk zijn, welke criteria of randvoorwaarden daaraan verbonden zijn en wat de voorwaarden zijn voor de uitvoeringswijze.

Afb. 21. Aanduiding van het onderzoeksgebied voor verder vooronderzoek.

Samenvatting

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in april – mei 2022 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie van de perceelnummers 421C, 435N & 435S aan de Plataanstraat en Herfststraat (Afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen nieuwbouwplannen.

Uit de bureaustudie kwam een verwachting voor sporensites vanaf het Neolithicum tot en met de 18^e eeuw naar voren. Door de mogelijke aanwezigheid van een plaggendeek is de impact van het merendeel van de geplande werken op de ondergrond echter onbepaald.

Daarom is het nodig om verder archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven uit te voeren. Hiermee kan met zekerheid de aan- of afwezigheid van sporensites vanaf het Neolithicum tot en met de 18^e eeuw enerzijds en de impact van de geplande werken anderzijds bepaald worden.

Literatuur

- Agentschap Onroerend Erfgoed**, 2019: *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering en rapportage over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4,0*, Brussel
- Arckens, M., N. Geelen & J. De Beenhouwer**, 2020: *Archeologienota Pelt Stationsstraat 31. Verslag van resultaten*. Fodio, Wijnegem.
- Deeben, J.**, 1999: *The Known and the Unknown: the Relation between Archaeological Surface Samples and the Original Palaeolithic and Mesolithic Assemblages*. Amersfoort (Berichten van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek), 9-32.
- De Langhe, H.**, 2017: *Archeologienota Neerpelt, Lepelstraat. Wegenis- en rioleringswerken*. ARON bvba, Tongeren.
- De Langhe, H. & E. Wesemael**, 2018: *Archeologienota Neerpelt, Stationsstraat. Herinrichting van een Scholencampus*. ARON bvba, Tongeren.
- Deville, T. & S. Houbrechts**, 2021: *Lommelsakker te Pelt – Gemeente Pelt. Archeologienota*. Condor Archaeological Research, Hasselt.
- Mervis, D., R. Paulussen & T. Deville**, 2014: *Boseind-Kievitstraat, Gemeente Neerpelt. Archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven*. Condor Archaeological Research BVBA, Bilzen.
- Onbekend**, 1840-1850: *Atlas der buurtwegen*.
- Paulissen, E.**, 1973: *De Morfologie En De Kwartairstratigrafie Van De Maasvallei In Belgisch Limburg*. Koninklijke Academie Voor Wetenschappen, Letteren En Schone Kunsten Van België, Brussel.
- Schoups, A.**, 2019: *Stationsstraat 38, Neerpelt, gemeente Pelt. Een archeologienota*. Vlaams Erfgoed Centrum bv, Geel.
- Van Baal, M. & J. Verrijckt**, 2022: *Archeologienota Pelt, Hoppinpunt: Verslag van Resultaten*. J. Verrijckt bvba, Beersel.
- Van de Konijnenburg, R.**, 2019: *Pelt, Stationsstraat 74-76 (Wico-campus St. – Maria), verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek*, Haast bvba, Bree.
- Van de Konijnenburg, R.**, 2021a: *Pelt (Neerpelt), Kievitstraat – Zwaluwweg, verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek*, Haast bvba, Bree.
- Van de Konijnenburg, R.**, 2021b: *Pelt (Neerpelt), Priester Jan Coninxstraat, archeologienota*, Haast bvba, Bree.
- Van de Konijnenburg, R. & J. Janssen**, 2021: *Pelt (Neerpelt), Zwaluwweg, nota archeologie*. Haast bvba, Bree.
- Van Gils, M. & E. Meylemans**, 2019: *Prospecteren naar steentijd artefactensites - versie 1*, Brussel.

Geraadpleegde websites

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Ferrariskaarten>
<http://www.geopunt.be/kaart>
<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>
<https://id.erfgoed.net>
<http://cartesius.be/geoportaal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7B07DF5417-81B0-4ADB-94D3-F5CC01AEFCBE%7D>
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/81b18f6d-975c-424a-bbca-653371693409>
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/2d7382ea-d25c-4fe5-9196-b7ebf2dbe352>
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8f54a85f-4a89-4a58-8bdf-73972a91c30f>
<https://geo.onroenderfgoed.be>
<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/14665>
<https://ncs.naturalsciences.be/paleogene-neogene/28-mol-formation-ml>
<http://www.belbag.be/de-maas/geologie>
<http://onroenderfgoed.github.io/la2001/ankerplaatsen/a70041.html>
https://www.limburg.be/webfiles/pnc/likona/20170707_grindterrassen_in_het_maasland.pdf

Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1. Het plangebied en omgeving op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)
- Afb. 2. Het plangebied op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)
- Afb. 3. Het plangebied op een luchtfoto uit 2021 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2021 – kleur). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)
- Afb. 4. Het plangebied, gezien vanaf de Plataanstraat. (Bron: Google Maps)
- Afb. 5. Grondplan van de geplande bodemingrepen. (Bron: Opdrachtgever)
- Afb. 6. Terreindoorsnede van bouwblok 1. (Bron: Opdrachtgever)
- Afb. 7. Terreindoorsnede van bouwblok 2. (Bron: Opdrachtgever)
- Afb. 8. Terreindoorsnede van bouwblok 3. (Bron: Opdrachtgever)
- Afb. 9. Typevoorbeeld van een deel van de wegenis. (Bron: Opdrachtgever)
- Afb. 10. Overzicht van de geplande rioleringen. (Bron: Opdrachtgever)
- Afb. 11. Aanduiding van het plangebied op het gewestplan.
- Afb. 12. Het plangebied en omgeving op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)
- Afb. 13. Het plangebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)
- Afb. 14. Het plangebied op de Tertiair geologische kaart 1:50.000. (Bron: Databank Ondergrond Vlaanderen)
- Afb. 15. Het plangebied op de Quartair geologische kaart 1:200.000. (Bron: Databank Ondergrond Vlaanderen)
- Afb. 16. Het plangebied op de Digitale bodemkaart van het Vlaams Gewest. (Bron: Vlaamse overheid, Departement Omgeving, Vlaams Planbureau voor Omgeving/ Databank Ondergrond Vlaanderen)
- Afb. 17. Het plangebied op de Ferrariskaart, Atlas der Buurtwegen en Vandermaelenkaarten (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).
- Afb. 18. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:20.000 uit 1904 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).
- Afb. 19. Het plangebied op een luchtfoto uit 1971 (Luchtfoto Vlaanderen, zomer 1971 - zwart-wit); een luchtfoto uit 1989 (Luchtfoto Vlaanderen, zomer 1979-1990 – kleur), een luchtfoto uit 2011 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2011 – kleur) en een luchtfoto uit 2015 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2013 – 2015 – kleur). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).
- Afb. 20. Uitsnede uit de Centraal Archeologische Inventaris van het onderzoeksgebied.
- Afb. 21. Aanduiding van het onderzoeksgebied voor verder vooronderzoek.
- Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden. (Bron: Onderzoeksbalans Vlaanderen)
- Tabel 2. aardkundige en landschappelijke gegevens over het plangebied.
- Tabel 3. Overzicht van meldingen uit de CAI.